

شیب نزولی میزان باروری کل ایران از ۹۶ تا ۹۸

محاسبه شاخص "میزان باروری کل (TFR)"^۱ ایران که در جلسه کمیته بخشی آمارهای جمعیت نیز تایید شد نشان می‌دهد این شاخص از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ روند نزولی داشته و از ۲,۱ فرزند در سال ۱۳۹۶ به ۱,۸ در سال ۱۳۹۸ رسیده است. این شاخص برای جمعیت ایرانی در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ترتیب برابر ۲,۱، ۲,۰ و ۱,۷ فرزند محاسبه شده است.

با توجه به ضرورت و اهمیت تغییرات میزان باروری کل در ایران، چگونگی محاسبه این شاخص در بیست و ششمین جلسه کمیته بخشی آمارهای جمعیت مورخ ۱۳۹۹/۳/۱۹ مورد بررسی قرار گرفت. در این خصوص مطرح شد که مرکز آمار ایران به عنوان متولی تولید آمارهای جمعیت کشور در سال‌های پس از سرشماری نسبت به محاسبه شاخص باروری کل اقدام کرده است. با توجه به محدودیت‌های آمارهای ثبتی از جمله عدم پوشش آن تاکنون از روش غیرمستقیم برای محاسبه این شاخص استفاده شده است. در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ از روش غیرمستقیم فرزندان خود و با استفاده از داده‌های سرشماری نسبت به محاسبه این شاخص اقدام شده و پس از بررسی در کمیته آمار بخشی جمعیت و تایید و اتفاق نظر اعضا، شاخص میزان باروری کل اطلاع رسانی شد. در سال‌های اخیر بهبود بسیار خوبی در ثبت اطلاعات تعداد مولید مشاهده می‌شود و به نظر می‌رسد می‌توان با «روش مستقیم» و با استفاده از داده‌های سازمان ثبت احوال کشور و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نسبت به محاسبه این شاخص اقدام کرد. از طرف دیگر با توجه به تغییرات زیاد تعداد مولید در کشور از مرکز آمار ایران انتظار می‌رود این شاخص برای سال‌های ۱۳۹۶ به بعد نیز محاسبه و اطلاع رسانی شود. به این ترتیب با توافق اعضا کمیته، شاخص میزان باروری کل با استفاده از منابع ثبتی موجود (سازمان ثبت احوال کشور و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) و پیش‌بینی‌های جمعیتی مرکز آمار ایران محاسبه شد. نتایج

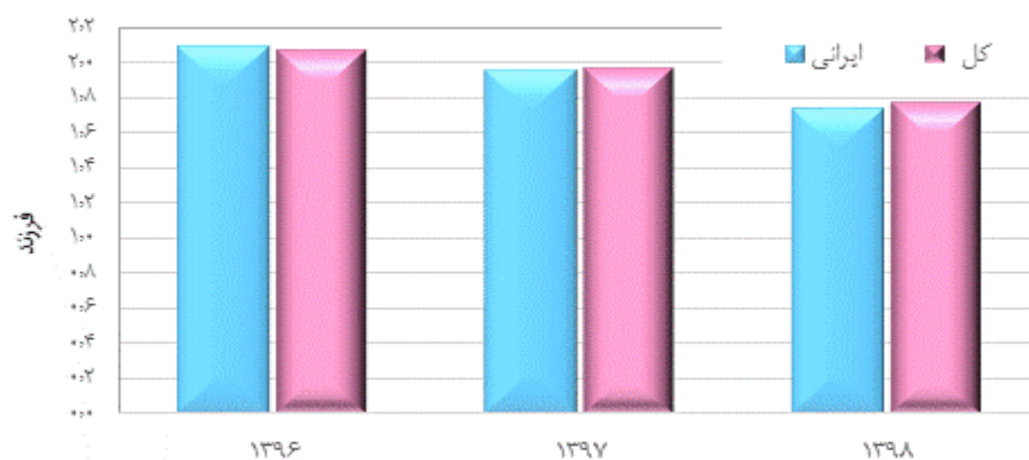
^۱ میزان باروری کل (Total Fertility Rate)، میانگین تعداد فرزندی را که یک زن در طول دوران باروری خود (معمولاً از ۱۵ تا ۴۹ سال سن) به دنیا می‌آورد، نشان می‌دهد.

محاسبه این شاخص با منابع داده‌ای مختلف مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مقرر شد با استفاده از آمار ولادت‌های ثبت شده تا یک سال پس از وقوع در سازمان ثبت احوال کشور و پیش‌بینی جمعیت زنان ایرانی، میزان باروری کل جمعیت ایرانی محاسبه شود. با استفاده از آمار ولادت ثبت احوال (ثبت تا یک سال) به علاوه موالید اتباع خارجی ثبت شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و پیش‌بینی جمعیت زنان ساکن در ایران (اعم از اتباع داخلی و خارجی) میزان باروری کل جمعیت ایران محاسبه و اطلاع‌رسانی شود. لازم به ذکر است آمار مورد استفاده از ثبت احوال بر اساس محل ثبت ولادت است. به این ترتیب می‌توان میزان باروری کل ایران را از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ اطلاع‌رسانی کرد.

خلاصه یافته‌های این محاسبات به شرح زیر است:

- در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ "میزان باروری کل" به روش مستقیم برای کل جمعیت (اعم از جمعیت ایرانی و اتباع غیرایرانی مقیم کشور) به ترتیب برابر ۲،۱، ۲،۰ و ۱،۸ محاسبه شد. همچنین این شاخص برای جمعیت ایرانی در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ترتیب برابر ۲،۱، ۲،۰ و ۱،۷ فرزند محاسبه شد.
- بر همین اساس، حداقل میزان باروری کل مربوط به استان گیلان (برای کل جمعیت) در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ترتیب با ارقام ۱،۴، ۱،۳ و ۱،۱ فرزند و حداکثر آن مربوط به استان سیستان و بلوچستان با مقادیر ۳،۷، ۳،۵ و ۳،۴ فرزند می‌باشد.
- این شاخص برای استان تهران (برای کل جمعیت) در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ترتیب برابر ۱،۷، ۱،۶ و ۱،۳ فرزند محاسبه شد.
- استان گیلان حداقل میزان باروری و استان سیستان و بلوچستان بالاترین میزان باروری را در کشور به خود اختصاص داده‌اند.
- در سه سال اخیر میزان باروری کل در همه استان‌های کشور کاهش یافته است.
- در مجموع، در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ میزان باروری کل در ۱۷ استان بالاتر از میانگین باروری کل کشور بوده و در سال ۱۳۹۸ تعداد ۱۶ استان باروری بالاتر از میانگین کشوری قرار داشته‌اند.
- الگوی سنی باروری نشان دهنده کاهش میزان باروری در همه سنین از جمله گروه‌های سنی ۲۰-۲۴ و ۲۵-۲۹ و ۳۰-۳۴ ساله است. این تغییر بیانگر کاهش باروری به ویژه در میان گروه سنی جوان است که به نوبه خود سهم بسزایی در کاهش میزان باروری کشور داشته است.

- در مجموع سطح باروری در ایران در سال‌های اخیر روند کاهشی داشته است. این کاهش در سال ۱۳۹۸ قابل توجه است.

نمودار ۱- میزان باروری کل ایران به تفکیک کل جمعیت و جمعیت ایرانی : ۱۳۹۶-۱۳۹۸

جدول ۱- «میزان باروری کل» به تفکیک کل جمعیت و جمعیت ایرانی و استان: ۱۳۹۶-۱۳۹۸^۲

۱۳۹۸		۱۳۹۷		۱۳۹۶		شرح
کل جمعیت	جمعیت ایرانی	کل جمعیت	جمعیت ایرانی	کل جمعیت	جمعیت ایرانی	
۱٫۸	۱٫۷	۲٫۰	۲٫۰	۲٫۱	۲٫۱	کل کشور
۱٫۷	۱٫۷	۱٫۹	۱٫۹	۲٫۱	۲٫۱	آذربایجان شرقی
۱٫۹	۱٫۹	۲٫۱	۲٫۱	۲٫۲	۲٫۲	آذربایجان غربی
۱٫۸	۱٫۸	۲٫۰	۲٫۱	۲٫۱	۲٫۲	اردبیل
۱٫۵	۱٫۴	۱٫۷	۱٫۶	۱٫۹	۱٫۸	اصفهان
۱٫۳	۱٫۲	۱٫۵	۱٫۴	۱٫۷	۱٫۶	البرز
۱٫۵	۱٫۵	۱٫۷	۱٫۷	۱٫۸	۱٫۸	ایلام
۱٫۸	۱٫۷	۲٫۰	۲٫۰	۲٫۲	۲٫۱	بوشهر
۱٫۴	۱٫۳	۱٫۶	۱٫۵	۱٫۷	۱٫۶	تهران
۲٫۰	۲٫۰	۲٫۲	۲٫۲	۲٫۴	۲٫۴	چهارمحال و بختیاری
۲٫۴	۲٫۴	۲٫۶	۲٫۶	۲٫۸	۲٫۸	خراسان جنوبی
۲٫۲	۲٫۱	۲٫۴	۲٫۴	۲٫۶	۲٫۶	خراسان رضوی
۲٫۱	۲٫۱	۲٫۲	۲٫۲	۲٫۴	۲٫۵	خراسان شمالی
۲٫۳	۲٫۳	۲٫۶	۲٫۶	۲٫۶	۲٫۶	خوزستان

^۲ محاسبات براساس روش مستقیم انجام شده است.

۱,۸	۱,۸	۲,۰	۲,۰	۲,۱	۲,۱	زنجان
۱,۳	۱,۲	۱,۵	۱,۴	۱,۶	۱,۶	سمنان
۳,۴	۳,۳	۳,۵	۳,۷	۳,۷	۳,۹	سیستان و بلوچستان
۱,۶	۱,۵	۱,۸	۱,۷	۱,۹	۱,۹	فارس
۱,۵	۱,۵	۱,۷	۱,۷	۱,۹	۱,۸	قزوین
۱,۹	۱,۸	۲,۲	۲,۱	۲,۳	۲,۳	قم
۱,۷	۱,۷	۱,۹	۱,۹	۲,۰	۲,۰	کردستان
۱,۹	۱,۸	۲,۱	۲,۰	۲,۲	۲,۱	کرمان
۱,۶	۱,۶	۱,۷	۱,۷	۱,۹	۱,۹	کرمانشاه
۱,۸	۱,۸	۲,۱	۲,۱	۲,۲	۲,۲	کهگیلویه و بویر احمد
۲,۱	۲,۰	۲,۳	۲,۳	۲,۵	۲,۵	گلستان
۱,۱	۱,۱	۱,۳	۱,۳	۱,۴	۱,۴	گیلان
۱,۹	۱,۹	۲,۱	۲,۱	۲,۲	۲,۲	لرستان
۱,۲	۱,۲	۱,۴	۱,۴	۱,۵	۱,۵	مازندران
۱,۳	۱,۳	۱,۶	۱,۵	۱,۷	۱,۷	مرکزی
۲,۲	۲,۱	۲,۳	۲,۳	۲,۵	۲,۴	هرمزگان
۱,۷	۱,۷	۱,۹	۱,۹	۲,۱	۲,۱	همدان
۲,۲	۲,۰	۲,۵	۲,۳	۲,۷	۲,۶	یزد